

Наталія Цьолик – кандидат філологічних наук, доцент
кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки

Нове слово про Берестечко. Рецензія на збірник наукових праць «Берестечко в історії Польщі і України»¹

На презентації книги «Берестечко в історії Польщі і України» в Східноєвропейському національному університеті, імені Лесі Українки як кажуть, яблуку ніде було впасти: нове видання викликало похвалене зацікавлення серед студентської молоді й науковців вишу. Видавець – Генеральне консульство РП у Луцьку – має всі підстави гордитися цією публікацією, адже в неї вклали сили найкращі із сучасних знавців берестецьких подій.

Збірник містить усього десять ґрунтовних наукових статей, докладний «Історичний календар Речі Посполитої та Козаччини», який уклав редактор видання Тадеуш Кшонстек, копії схем битви, репродукції картин і світлин із пам'ятниками, приуроченими міжнаціональній сутичці під Берестечком. Книга якісно надрукована, має привабливу палітурку й багата в ілюстративному аспекті. Промовистим є перелік авторів: Володимир Пришляк, Тадеуш Кшонстек, Іван Стороженко, Конрад Бобятинський, Мирослав Нагельський, Томаш Млечек, Володимир Надворний, Віктор Брехуненко, Пшемислав Гаврон, Пьотр Кроль.

В основу видання наукового збірника лягли матеріали Міжнародної конференції, яка проходила 6–7 червня 2011 р. в с. Пляшеві Радивилівського р-ну Рівненської області з ініціативи Волинського університету (історичного факультету і факультету міжнародних відносин) і фінансового сприяння Генерального консульства РП у Луцьку, за активної участі української і польської дискусійних сторін.

На стор. 229 із цього приводу зазначено: «Минуло рівно 360 літ, як на берестецьких полях відгрімла одна з найбільших від часів Грюнвальда битв у Центрально-Східній Європі середини XVII ст. В українській історіографії вона назавжди залишилася прикладом стійкості й мужності та певним символом козацької звитяги, який із середини XVII ст. потужно сприяв формуванню національної ранньомодерної ідентичності. У польській історіографії, що висвітлює так звану і прийнятну в сучасній історичній польській термінології епоху «Вогнем і мечем», Берестечко донині залишається символом беззаперечної військової перемоги та нищівного козацького розгрому... Саме розглядові та обговоренню цих дражливих, від початку дискусійних і доволі складних питань було присвячено міжнародну українсько-польську конференцію» (Володимир Пришляк).

Книга цінна різноплановим підходом до тематики. Вона містить панорамний опис битви під Берестечком, інформацію про озброєння польського й козацького військ, керівників та командирів, нарис проблематики цих історичних подій, який міститься в риторичному запитанні «Битва під Берестечком 1651 року: українська катастрофа чи дошкульна поразка?» Окремими розділами можна вважати висвітлення ролі гетьмана Богдана Хмельницького, участь у битві литовських військ і наслідки Берестецької битви, зокрема її вплив на подальший розвиток полько-українських відносин.

Однак у друкованому виданні не знаходимо наукових виступів усіх учасників конференції, зокрема Олексія Сокирка (Київ), Володимира Александровича (Львів), Ігоря Гирича (Київ). Про оригінальність цих доповідей дізнаємося лише з опису конференції, який зробив В. Пришляк. Також до книги не ввійшли вступні промови декана історичного факультету Анатолія Шваба й тодішнього Генерального консула РП у Луцьку Томаша Яніка.

Український читач має доступ до вітчизняної літератури на цю тематику, проте польські джерела для нього на сьогодні малодоступні у зв'язку з мовними та географічними бар'єрами. Також польському читачеві буде цікаво дізнатися, як нині трактує Берестецьку битву вітчизняне дослідницьке середовище.

Питання неоднозначне, отож вимагає повної прозорості й дипломатичної точності висловлювань. Ці переваги присутні в книзі із самого початку, адже в передмові до читачів консул Кшиштоф Савицький зазначив: «Нашим обов'язком є збереження пам'яті про минувшину, ми повинні, проаналізувавши історичні події, зробити правильні висновки на майбутнє, задля наступних поколінь... Ми переконані, що таке двоголосся польських та українських істориків щодо Битви під Берестечком, яке

© Цьолик Н., 2013

¹ Берестечко в історії Польщі і України / ред. Тадеуш Кшонстек ; пер. з польс. Алекси Романюка, Олександра Скидана, Світлани Стельмащук. – Pruszków : Vıpart, 2013. – 293 с.

в певних місцях характеризується суттєвими відмінностями, буде прихильно сприйняте у Польщі та в Україні» [с. 5].

Єдиним недоліком, який впадає у вічі читачеві під час зіставлення дат, – який розлогий проміжок часу минув поміж проведенням Міжнародної конференції (середина 2011 р.) та виданням її матеріалів (кінець 2013-го). За більш як два роки, безсумнівно, з'явилися нові напрацювання із цієї історичної тематики, які надалі чекають на своїх видавців. Хотілося б зіставити, порівняти, оцінити й систематизувати. Сподіваємося, що причини такої «історичної заборгованості» мають винятково об'єктивний характер (і наявність коштів на видання, і кропітка праця колективу перекладачів, яких хочеться окремо відзначити). Алексі Романюк, Олександр Скидан, Світлана Стельмащук зробили все для того, щоб нові наукові надбання, які різнопланово висвітлюють Берестецьку битву, були зрозумілими й доступними українським читачам.

Збірник наукових робіт «Берестечко в історії Польщі і України» – цінне надбання для наукового, студентського, учнівського кола й суспільного загалу, який цікавиться історією розвитку польсько-українських відносин.